

PARTIZANSKA KNJIGA

Edicija
Saveznici
knjiga 1

PARTIZANSKA KNJIGA

© Jovan Nikolaidis

© Partizanska knjiga, za ovo izdanje, 2016.

Urednici
Srđan Srđić
Vladimir Arsenić

JOANIS ARVANITAS

**STARAC
U
ZALIVU**

Kikinda, 2016.

BAJKA O NAFTI

Bio sam dijete kad su na Bašbuljuk došli naftaši. U moje pastoralno carstvo maslinjaka stigle su dizalice i kranovi, buldožeri i kamioni natovareni svom mogućom opremom za bušenje, zvonile su cijevi koje su istovarivali, brektao šleper. Ljudska dernjava i dovikivanje, smrad benzinskih motora i sumaglica od izduvnih gasova konvoja koji se zaustavio na visoravni... Sve ptice, leptiri, gmazovi i bube, sitne zvjeri iz makije iselili su na druge visove. Krajolik je umirao.

Uplašen i znatiželjan, uvrijeđen prisustvom neznanaca. Prostor mog djetinjstva bio je okupiran, trebalo je pronaći novu oazu. Ipak, dolazili smo često i dalje, radoznalost je nadvladala našu ljutnju. Danima smo se muvali po gradilištu. U nebesa se već podizao toranj. Snažni motori krenuli su u boj, čelična koplja zabijala su se sve dublje u nevinu utrobu zemlje. Sabijala su se u nju dugo, dugo...

Onda sam zapazio njega. Nad suvomeđama Husića stajao je starac okružen ovcama. Kad god smo dolazili na zaravan, i on je, kao dekor s južne strane, čučeci posmatrao zaposlene ljude pod sobom. Prolazile su zime, dolazila ljeta. Ovaca je bilo manje, pa više, ali je lik starca prerastao u pojavu koja svjedoči. Kružio bi oko tornja na pristojnom rastojanju. Nikada nije

stupao u razgovor sa radnicima. Ali je bio tu. I nikome nije bilo važno njegovo prisustvo, osim meni. Ostala djeca našla su druga zanimanja, zaboravili su ovu zaravan. Ja Bašbuljuk nisam ostavljao. Povjerovao sam da starac nije tu slučajno.

Mnogo je hrabrosti trebalo sabrati da bih mu prišao. Odvažih se jednom. Popeo sam se, od podnožja gdje su radnici jednako ubadali cijevi u zemlju, do njegove kote. Stadoh pred crnu pojavu. Sunčeve zrake tukle su ga s leđa, činilo mi se da preda me stoji svetac obavijen svjetlosnim oreolom po svem tijelu. Mirisao je na mlijeko i brabonjke.

Čekinjave kose, sitnih očiju, zapravo to i nijesu bile oči već dvije naborane linije pod gustim obrvama, ruke koje kao kod strašila naliče osušanim granama, vire kosturi šake iz rukava zgužvanog kaputa. Glas otegnut, dubok. Dok govori, kratkim rečenicama, on pljučka u stranu kao da tjera zduhače. Razgovarali smo jednom, tada i nikada više. Govorio je albanski, nije razumio moj jezik.

„Čiji si?“

Kazah.

„Dolaziš da se igraš?“

Potvrdih.

„Imaju li tvoji ovdje maslinjak?“

Odrekoh. Upitah ga ko je.

On je iz Krajine, iz Bobovišta. U požaru mu je izgorjela kuća, u njoj žena i kćer. Sina ima u Americi. On mu ovamo više nikada neće doći. Stanuje u napuštenoj vinari Lazetića u

Valdinosu. Goni ovce koje su tuđe – pastir je bogatih. Napasa stoku od južnih obronaka Mavrijana, pa se penje na visoravan Mandre i preko Čafe stigne do Bašbuljuka. Popodne se vraća nazad.

Zatim je zastao puštajući me da se odreknem nelagode što sam pored njega. Uze iz škatule duvana i poče da ga u kartici savija, gledajući čas u mene, čas u radnike podno brijega. Sa voljom namotava duvan, sporo i pedantno. Lizne ivicu papira jednom-dvaput, provrta među prstima oblikovanu cigaretu i stavi je s kraja usta štipkajući je krnjatkom. Pripalio je kao i svi strasni pušači: usporenom kretnjom dižući šibicu pred nos i savijajući glavu prema plamenu.

Povuče dim kao da srče supu, opet dugi pogled baci na one dolje i lijevom rukom me pozva da priđem. Govorio je tik uz moj obraz, užurbano i kao da gata.

„Ovi dolje, šejtanske sluge, haramlije... grebu po utrobi zemlje, bodu je, ubili su rahatluk ovih ćarmi, ovog božjeg blaga... A ja znam i hoću tebi da kažem – ništa naći neće. Toga što traže u zemlji ima, znaju oni da ga ima, ma je Bog pravedan. Čim njihovo čelično koplje dođe do podzemnog crnog jezera, tečnost sađe dublje. Noću u snu čujem kako huči i preliva se nafta, što dalje od ovih otimača. Oteče u stranu kao topli ovčiji zatop iz ruku kad se među prstima migolji padajući u testiju... Može li se jegulja uhvatiti u šake? Tako od njih bježi to što traže... Bog svemogući kažnjava one koji su toliko maslina iz zemlje iščupali, među brstinu bacili sveto drveće... A tvrdoglavi su, vjerovaće

tim više, što su od cilja dalji, takvi su svi oni koji otimaju što je tuđe. Ali će jednog dana morati da stanu. Dići će sve ovo gvožđe i istim putem otići na druga mjesta, u novu hajdučiju... Ne, dijete moje, ne može se bez kazne uništiti toliko maslinovih stabala!“

Pomilovao me suvom granom ruke po kosi i ustao, a ovce su krenule za njim, tihe životinje, jedna iza druge kao da su vojnici.

***

Otišli su naglo, brže nego su onda stigli. Skinuli toranj, sve sakupili i u šlepere nabacali. Kao da ih bilo nije. Ali, betonsko postolje i dalje stoji na visoravni. Pokrila ga je kupina i gusto žbunje ambrozije, a iz rupe gdje su zabadane cijevi iznikla je smokva divljaka. U praznom bazenu, u koji su kanili da izruče prvu količinu izvađene nafte, sa drugovima sam igrao nogomet. Sve dok ne odoh na visoke škole. Starog pastira, čuh dosta kasnije, sin je uzeo sebi, odveo ga u Ameriku, zemlju veliku, gdje starcu ne može biti mjesta. Pa sam siguran da je već umro.

